

An aerial photograph of a fjord in Bergen, Norway. The water is a deep blue, and a small boat is visible in the distance. The surrounding land is green and hilly. The sky is a clear, bright blue.

KODE
KUNSTMUSEENE I BERGEN

ÅRSRAPPORT 2016

Design:
Overhaus

Trykk:
Molvik

Alle foto:
Dag Fosse (KODE), om ikke annet er spesifisert.

KODE Kunstmuseene i Bergen

E-post: post@kodebergen.no

Telefon: 53 00 97 04

www.kodebergen.no

ÅRSRAPPORT 2016 KODE

Rolf Aamot: «Nordlys» (2014/2016),
fra serien Hjernen og klimaet er vår sårbarhet.

@BONO / Rolf Aamot

INNHOOLD

Hilsen fra styreleder	06
Dette er KODE	08
Besøksstall	10
Organisasjon	12
Utstillinger	14
Konserter	20
Formidling	24
Forvaltning	26
Forskning	28
Publikasjoner	29
Sagt om KODE	30
Kommunikasjon	32
Økonomi	35

HILSEN FRA STYRELEDER

For KODE har 2016 vært et svært godt år. Museet satte ny besøksrekord med nesten 220.000 besøkende til tross for at en av våre viktigste arenaer, KODE 1 (Permanenten), var stengt for oppussing hele året. I tillegg har museet gjennomført viktige oppgraderinger og sikkerhetstiltak på flere bygg og arenaer. KODE forvalter viktige deler av norsk kulturarv og har i 2016 presentert denne på sentrale internasjonale arenaer. Astrup-samlingen er vist frem i både London og Tyskland (og i Oslo!), Sølvskatten er stilt ut i Lübeck, og for tredje gang har vi arrangert Edvard Grieg Internasjonale Pianokonkurransen med deltakere på toppnivå fra hele verden. Her hjemme har KODEs publikumstilbud bestått av fem nye utstillinger og over 2000 konserter og formidlingsarrangementer i våre museumsbygg og komponisthjem. Ingenting av dette hadde vært mulig uten fremragende innsats fra våre dyktige ansatte. Derfor er det hyggelig at KODEs resultater og ambisjoner legges merke til. Vi er takknemlige for at staten bidrar sterkt til rehabilitering av KODE 1, og at private sponsorer og samarbeidspartnere gjør det mulig for KODE å nå sine mål.

Styret vil særlig takke direktør Karin Hindsbo for stor innsats og sterke resultater i den tiden hun har vært KODEs leder. Hindsbo slutter etter 3,5 år for å overta som direktør for Nasjonalmuseet. Styret er trygg på at de oppnådde resultater og den nylig vedtatte strategien for KODE de neste ti årene er et godt grunnlag for å nå ambisiøse mål i fremtiden. KODE har ambisjoner om å være en av de viktigste forvalterne og formidlerne av kunst og kultur i Norden. Vi håper publikum, sponsorer og myndigheter vil være med oss på denne reisen!

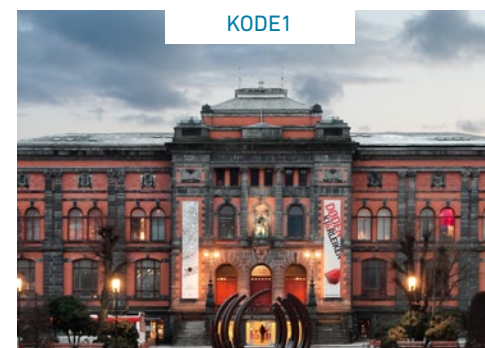
Henning Warloe,
styreleder

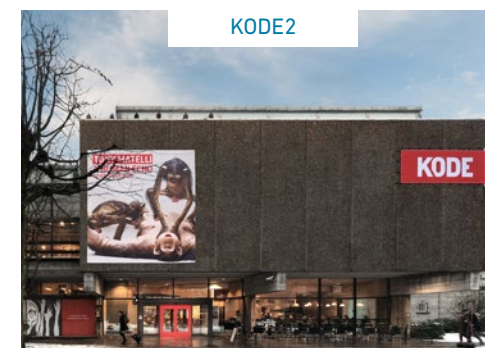
Bergensprospekt (1823) av J. F. L. Dreier, brukt i utstillingen *Sølvskatten 1816*.

DETTE ER KODE

KODE er et museum for kunst, kunsthåndverk, design og musikk. Fordelt på fire kunstmuseer og tre komponisthjem finner du blant annet Norges nest største kunstsamling, med tetposisjon på Nikolai Astrup, Edvard Munch, J.C. Dahl og norsk sølv. Vi har Norges første kunstfløy for barn, en bred samling av samtidskunst og skiftende samfunnsaktuelle utstillinger, samt landets største samling av kinesisk kunst. KODE omfatter også Edvard Griegs verdensberømte komponisthjem Troldhaugen; Ole Bulls eventyrlige Lysøen og Harald Sæveruds egenartede Siljustøl. Kombinasjonen av kunst, musikk og naturopplevelser gjør KODE til et stolt og særpreget museum i nasjonal og internasjonal sammenheng. Et sammensatt og helhetlig museum. I en artikkel i Aftenposten beskriver forfatter Gunnhild Øyehaug hvordan hun i en vanskelig og ensom periode i sitt liv fant mening i kunsten: «Takk og lov for KODE. Dit søkna eg, som var det ei kyrkje.» Hun ser på KODE som et tilfluktssted som formet henne i ungdommen, et rom der hun kan utvikle seg sammen med sine barn, en plass som vil berike tilværelsen i alderdommen. Et slikt sted skal KODE være. I tillegg ønsker vi å skape debatt. Vi skal bringe kunst og musikk inn i det offentlige ordskiftet. På den måten skal KODE utgjøre en forskjell, for enkeltmennesker, for samfunnet og for kunstens posisjon.

KODE1

KODE2

KODE3

KODE
KUNSTMUSEENE I BERGEN

KODE4

Troldhaugen

Lysøen

Siljustøl

BESØKSTALL

Tidenes rekord for KODE.

I 2016 hadde KODE 219.875 besøkende. Dette er ny publikumsrekord for museet, og en økning på over 18% sammenlignet med fjoråret. Det er også tydelig fremgang i antall solgte billetter, fra 107.111 til 126.416. Dermed øker billettinntektene fra 8,5 til cirka 11 mill. kroner på et år, en stigning på 26% sammenlignet med 2015. Dette skjedde i et år der en hel arena (KODE 1) var stengt på grunn av rehabilitering. Fremgangen vises ellers ved alle arenaer, fra både internasjonale turister og lokalt publikum.

Bak rekorden ligger strategisk arbeid med hele museets tilbud: Nye og utvidete formidlings-tiltak, målrettet markedsføring mot turistmarkedet, gode samarbeid med aktører som Avinor og Visit Bergen, og strategisk kommunikasjon for å synliggjøre tilbud og kulturens viktighet i det offentlige ordskiftet.

Publikumstilbudet er også analysert og tilpasset etterspørselen, med omvisninger på flere språk, nye konserttilbud, utvidete transportmuligheter til arenaer, og forlengete åpningstider i

turistsesongen. KODEs museumsbutikker viste i 2016 til en økning i inntjening på 17%.

KODE forvalter 900 mål med naturområder. Disse brukes årlig av rundt 90.000 besøkende til rekreasjon og friluftsliv, men registreres ikke i våre besøkstall. Det gjør heller ikke de over 130.000 besøkende til den internasjonale Astrup-turneen i 2016.

- Det er fremgang ved alle våre arenaer, både fra internasjonale turister og vårt lokale publikum. Bak medgangen ligger hardt arbeid med hele vårt tilbud, det er ikke én enkelt utstillingsuksess som bærer besøkstallet.

Direktør Karin Hindsbo,
Bergens Tidende

219 875

Besøkende til
KODEs museer i 2016

Økning på over 18% sammenlignet
med fjoråret.

TOTALT
KODE 1*, 2, 3 & 4

134 447

*KODE1 var stengt hele 2015.
Besøkstall KODE1 2014: 22 941

TOTALT
KODEs komponisthjem

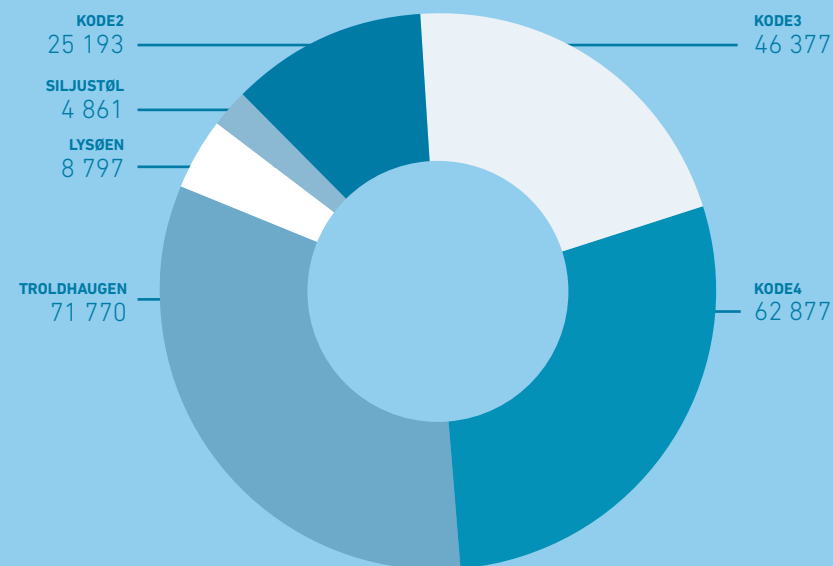
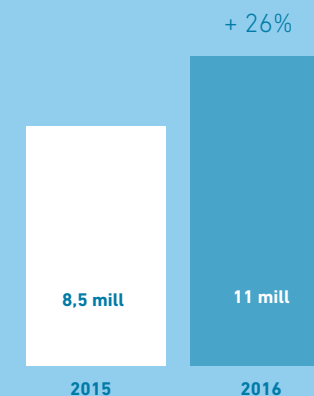
85 428

126 416

Antall betalte billetter til
KODEs museer i 2016

Billettsalget øker også, fra 107.111 (2015) til
126.416 (2016). Billettinntektene øker dermed
fra 8,5 til ca. 11 mill. kroner fra 2015 til 2016,
en stigning på 26 %

ØKNING I BILLETTINTEKTER:

ORGANISASJON

Trygt arbeidsmiljø og nye strategier.

Gjenstander ferdigstilles til gjenåpningen av KODE 1.

I 2016 ble KODEs nye strategi frem mot 2026 ferdigstilt og styregodkjent. Prosessen har vært ledet av museets administrasjon og tilrettelagt av konsulentfirmaet PwC, mens innholdet er blitt til i tett samarbeid med KODEs ansatte, samarbeidspartnere og eiere. Arbeidet startet våren 2015 og ble avrundet i løpet av ett år. I strategien er det valgt ut fem satsningsområder: formidling, forvaltning, forskning, medarbeidere og økonomi. Fordi KODEs aktivitet er så sammensatt som den er, er vi nødt til å løfte flere deler av vår virksomhet samtidig.

Hele strategien kan lastes ned på

kodebergen.no

Museets første HR-ansvarlig ble rekruttert i 2016, med spesialkompetanse på HR-rådgivning, motivasjon og ledelse av kunnskapsmedarbeidere. Det ble også gjennomført ny arbeidsmiljøundersøkelse i samarbeid med Arbeidsmiljøutvalget

og tillitsvalgte, i tillegg til en evaluering av samlokaliseringen i 2015. Begge ga svært tilfredsstillende resultater.

I 2016 ble også KODE Aktiv lansert, et konkret HMS-tiltak som gjennom turer og aktiviteter skal sikre et sunt og godt arbeidsmiljø og lavt sykefravær. Hele tiden jobbes det strategisk og systematisk med å effektivisere og justere organisasjonsstrukturen for å fristille faglige ressurser.

Formidler Elin Merete Flannum gir kunstinteresserte barn et innblikk i Nikolai Astrups verden.

KODEs styre har i 2016 bestått av:

Henning Warloe, leder
(Bergen kommune)

Tor André Ljosland, nestleder
(Hordaland fylkeskommune)

Lena Seim Grønningsæter
(Bergen kommune)

Åsa Otteren Ellingsen
(Representantskapet)

Kari Skarprud Pettersen
(Ansatt)

Kjartan Skår
(Ansatt)

Vara: Knut Ormhaug, Maria Parry, Charlotte Spurkeland, Signe Bakke, Heidi Bjørgan, Olav Kvinge, Raymond Larsen

Representantskapet:

Ordfører er Bjørn Laastad (Lysøens venner)

For øvrig består representantskapet av representanter fra følgende organisasjoner:

Bergen kommune, Bergen Kunstmuseums venner, Bildende Kunstneres Forening Hordaland, Permanentens venner, Hordaland fylkeskommune, Universitetet i Bergen, Kunsthøgskolen i Bergen, Museet Lysøen/Fortidsminneforeningen, Musikernes fellesorganisasjon, Norske Kunsthåndverkere Vest Norge, Os kommune, Siljustøls venner, Stiftelsen Siljustøl, Stiftelsen Vestlandske Kunstindustrimuseum, Troldhaugens venner.

Representantskapet holdt møte 21. november 2016.

UTSTILLINGER

Utforskning av kunstens samfunnsrolle.

Fra åpningen av Rolf Aamot: Maksimal informasjon per tidsenhet!

Utstillingene *Rolf Aamot: Maksimal informasjon per tidsenhet!* og *Sølvskatten 1816. Nasjonsbygging gjennom dugnad og tvang* viste begge hvordan kunsten spiller en substansiell rolle i samfunnet. Bergenskunstneren Aamot utforsket tidlig elektronisk kunst og kunstens påvirkning på TV-mediet. Utstillingen i KODE 2 viste verker fra hele hans karriere, også helt nye digitale malerier. Utstillingen omfattet også to nyproduserte verk av de lokale kunstnerne Anne Marthe Dyvi og Gisle Frøysland, som på hver sin måte kommenterer Aamots prosjekt.

Sølvskatten 1816, var et samarbeid mellom KODE, Universitetsmuseet i Bergen og Bymuseet i anledning Norges Banks 200-årsjubileum.

Utstillingen viste hvordan kultur- og økonomihistorien er tett sammenflettet, og reiste spørsmål om begreper som verdi og tillit. Gjenstander fra KODEs samling av bergenssølv var en sentral del av utstillingen.

I 2016 produserte KODE også en ny Nikolai Astrup-utstilling, kalt *Veien hjem*. Den viste blant annet for første gang ukjente tegninger fra Astrups tidlige år som kunstner. Den faste utstillingen *Bergen og verden: 1400-1900* i KODE 4 ble oppdatert med ny montering og nye formidlingstekster, og utvidet med flere verker fra museets samling. KODE viste også åpningsutstillingen til triennalen Bergen Assembly med den amerikanske kunstneren Lynda Benglis.

1. NIKOLAI ASTRUP: VEIEN HJEM

23. januar–5. februar 2017, KODE 4

Helt ny presentasjon av Astrups kunst med fokus på tidlige arbeider, blant annet barnetegninger som ble vist frem for første gang. Kuratert av Tove Haugsbø.

2. LYNDA BENGLIS: PRIMARY STRUCTURES

7. februar–27. februar, KODE 4

Bergen Assemblys åpningsmarkering ble holdt i Tårnsalen med en installasjon av den amerikanske samtidskunstneren Lynda Benglis (f. 1941). Kuratert av PRAXES

3. ROLF AAMOT: MAKSIMAL INFORMASJON PER TIDSENHET!

14. mai–28. august, KODE 2

Stor presentasjon av nye og tidligere verker av bergenske Rolf Aamot (f. 1934), en annerledesstenker og pionér i norsk elektronisk kunst. Kuratert av Frode Sandvik og Knut Ormhaug

4. SØLVSKATTEN 1816

28. september–26. februar 2017, KODE 2

En utstilling om verdier og tillit, og nasjonsbygging gjennom dugnad og tvang. En del av Norges Banks 200-årsjubileum og et utvidet samarbeid mellom KODE, Universitetsmuseet i Bergen og Bymuseet i Bergen. Kuratert av Line Daatland, Trond Indahl, Marie von Möller, Torunn Myrva og Mette N. Bolkan

5. SILBERGLANZ & SILBERGIER. DER SILBERSCHATZ AUS BERGEN

6. desember–26. februar,

Hansamuseet i Lübeck

260 gjenstander fra den bergenske sølvskatten, som til vanlig stilles ut i KODE 1, presentert i samarbeid med Hansamuseet i Lübeck. Kuratert av KODE og Hansamuseet i Lübeck

Utstillingen *Painting Norway* i London ble åpnet av H.M. Dronning Sonja, her sammen med kurator MaryAnne Stevens.
Foto: Dulwich Picture Gallery

Internasjonale suksesser

«He should be as famous as Edvard Munch,» skrev The Guardian da Nikolai Astrup i 2016 ble lansert internasjonalt i samarbeid med Sparebankstiftelsen DNB. Store deler av samlingen som vanligvis er i deponi hos KODE ble sendt på turné til Dulwich Picture Gallery i London, Kunsthalle-Emden i Tyskland og til Henie Onstad Kunstsenter utenfor Oslo. Totalt så over 130.000 personer disse tre utstillingene.

I desember åpnet *Silberglanz & Silbergier – Der*

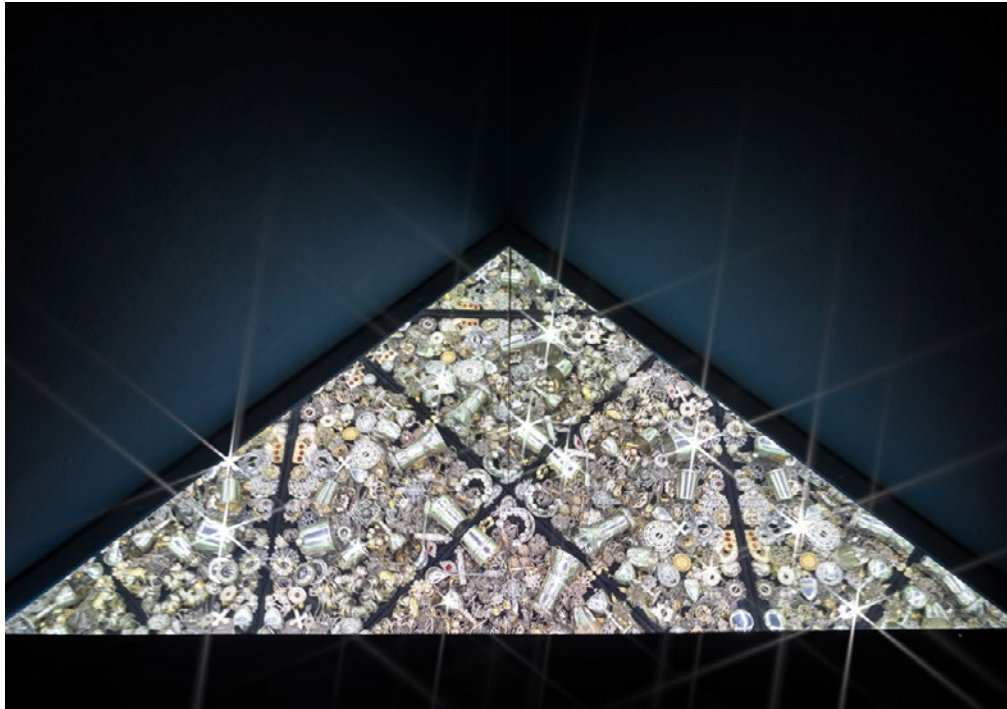
Førstekonservator Trond Indahl og produksjonsleder Erik Markestad gjør de siste justeringer før åpningen av sølvutstillingen i Lübeck.

Silberschatz aus Bergen ved Hansamuseet i Lübeck. Utstillingen besto av rundt 260 gjenstander fra den bergenske sølvskatten, i hovedsak gjenstander fra finansmann Christen Sveaas' private samling, donert til Stiftelsen Bergenssølvvet i 2009. Utstillingen i Tyskland gjorde sølvskatten tilgjengelig mens KODE 1 var under oppussing, og ble produsert og kuratert av KODE og Hansamuseet. 5245 mennesker besøkte utstillingen.

Totalt lånte KODE ut 305 gjenstander til andre museer i 2016, som Picasso-museet i Barcelona.

«Noen ganger må man reise ut for å komme hjem»

Kjetil Røed, Aftenposten, om Nikolai Astrup i London

Installasjon fra *Sølvskatten 1816*

Brudekrone i forgyllt sølv, stemplet Jens Pettersen Smith, Bergen ca. 1730. Kronen er kanskje fra 1600-tallet, og ble vist i Lübeck.

Lynda Benglis: «Primary Structures»
(Foto: Thor Brødreskiift/Bergen Assembly)

Anne Marthe Dyvis videoverk «Perseptuell sykklus» ble vist i Rolf Aamot-utstillingen
Maksimal informasjon per tidsenhet!.

I *Veien hjem* ble det vist utklippsbøker med Astrups barnetegninger, noen datert til 1896.

KONSERTER

Musikalske møter på unike arenaer.

Konkurransesvinner Ah Ruem Ahn fra finalen i Grieghallen, med BFO og Edward Gardner.

KODE arrangerte totalt 473 konserter i 2016, i all hovedsak ved komponisthjemmene Troidhaugen, Lysøen og Siljustøl. Troltsalen er dermed en av landets mest aktive kammermusikkscener. Gjennom tverrfaglige arrangementer og eksterne samarbeid jobbes det hele veien med å styrke KODEs unike kombinasjon av visuell kunst og musikk. Dikter Ruth Lillegraven og folkemusiker Benedicte Maurseth gjestet Siljustøl, Edvard Munch Ensemble holdt konsert i Rasmus Meyers samlinger, mens det ble holdt konserter i Tårnsalen i samarbeid med BIT20 og NyMusikk. Nytt av året var «Trollbundet av Ole Bull», en totalopplevelse med buss til Lysøen fra Bergen sentrum, omvisning ved museet og konsert – hver søndag i juli.

I oktober åpnet ny utstilling på Troidhaugen,

473
konserter

Åpenhet og ærlighet, basert på en bok av Grieg-biograf Erling Dahl jr., som gir ny kunnskap om Grieg og hans kunstnerskap. I tillegg er KODEs tre komponisthjem sentrale arenaer under Festspillene i Bergen.

Verden til Troidhaugen

KODE arrangerte i 2016 for tredje gang Edvard Grieg Internasjonale Pianokonkurranse, med Stiftelsen Kristian Gerhard Jebsen som hovedsponsor. 130 personer fra 34 ulike land søkte om å delta. I finaleuken var 30 deltakere fra 15 forskjellige nasjonaliteter representert. 23.329 brukere fra 25 ulike land fulgte finaleuken digitalt, som ble strømmet på KODEs nettsider. De innledende rundene ble holdt på Troidhaugen, mens finalen ble arrangert i Grieghallen med BFO og dirigent

Edward Gardner, og sendt direkte på NRK P2 og Bergens Tidendes nettsider. Konkurransen ble innledet med og fylt av en serie lyttekurs og samtaler, der formidlere, musikere og publikum samtalte om det å lytte til musikk.

Som vinner av konkurransen skal sørkoreanske Ah Ruem Ahn spille inn album på selskapet Naxos, i tillegg til å holde flere konserter i inn- og utland den kommende tiden.

«I samarbeid med Stiftelsen Kristian Gerhard Jebsen har det i løpet av få år lyktes oss å skape en stor pianokonkurranse i Bergen med internasjonal gjennomslagskraft. Konkurransen bidrar til at unge pianister fra hele verden etablerer innlemmer Griegs musikk i sitt konsertrepertoar, og gir internasjonal profilering av Grieg, Troidhaugen og musikkbyen Bergen.»

Sigurd Sandmo,
direktør for KODEs komponisthjem

Julegrantenningen på Siljustøl trakk 2000 personer og er etablert som en lokal tradisjon.

Nytt i 2016 var «Trollbundet av Ole Bull», en totalopplevelse på Lysøen hver søndag i juli.

Dikter Ruth Lillegraven og folkemusiker Benedicte Maurseth gjestet Siljustøl i 2016.

Praktfulle Troldsalen er en av landets mest aktive kammermusikkscener.

FORMIDLING

Et museum for alle.

Høsten 2016 gjennomførte KODE et eget outreach-program rettet mot enslige mindreårige asylsøkere.

KODE skal bety noe i enkeltmenneskers liv. Vi skal komme enda nærmere vårt publikum og også treffe dem som ikke vanligvis tenker på oss. Derfor jobber vi hele tiden med å utvide formidlings-tilbudet.

I 2016 hadde KODE 1583 formidlingsarrangementer rettet mot publikum og målrettede grupper. KODE hadde 357 grupper på skoleprogram gjennom Den kulturelle skolesekken, og utviklet et talls formidlingsopplegg sammen med Kriminalomsorgen, Studentersamfunnet og Senioruniversitetet.

I 2016 ble flere nye formidlingstilbud utviklet ved KODEs komponisthjem, blant annet forestillingen «Store-Grieg og Lille-Grieg» på Troidhaugen.

Blant annet innførte KODE faste omvisninger for personer med demens, i samarbeid med Verdighetssenteret. I den forbindelse ble det arrangert et eget heldagsseminar om kunst i demensomsorgen i KODE 4. Et eget outreach-program rettet mot enslige mindreårige asylsøkere ble gjennomført ved flere av KODEs arenaer, blant annet i samarbeid med Røde Kors. Prosjektet ledet til en utstilling med ungdommenes kunstverk, som en del av TV-aksjonen. KODEs formidlingstilbud rettet mot innsatte i norske fengsel fortsatte også i 2016.

Det ble i tillegg arrangert sommerskole og

Astrup-familiehelg, pluss ukentlige verksted i Kunstlab. I samarbeid med Studentersamfundet ble det arrangert aktttegning, samtale om kunst og psykisk helse, og debatt om ulovlig kunst.

I 2016 ble det rekruttert en egen formidlingsleder ved KODEs komponisthjem. Dette har ført til flere nye formidlingsprosjekter ved Troidhaugen, Lysøen og Siljustøl, både rettet mot publikum og utdanningsinstitusjoner.

Julegrantenningen på Siljustøl i desember trakk 2000 personer og er etablert som en lokal tradisjon.

FORVALTNING

Et sikrere og mer tilgjengelig museum.

Etter over to år med renovering åpner KODE 1 igjen dørene i mai 2017.

I 2016 ble det tatt avgjørende steg i det store renoveringsarbeidet på KODE 1-bygget. Bygget fra 1896 har fått den første helhetlige oppgradering på 120 år, med utskiftning av tak, overflatebehandling, utbedring av fuktskader og installasjon av nye sikkerhetssystemer. KODE 1 åpner 23. mai 2017.

Det ble i 2016 også prosjektert og planlagt skallsikring og utskiftning av tak på KODE 2. Arbeidet skal bedre byggets sikkerhet og formidlingsmuligheter. Takvinduene skiftes ut, det blir ny himling, nytt lys og ny utstillingsbelysning. Arbeidet iverksettes våren 2017. I tillegg har alle tre komponisthjem fått fasadebelysning, kameraovervåkning, nye brannsikringstiltak og oppgraderte alarmsystem. KODE 2 har fått ny fasadebelysning og installert sikringsglass på gateplan, mens KODE 2 og KODE 3 har fått montert flere sikkerhetsgitter. Det er etablert et nytt system

for adgangskontroll og ny moderne vaktsentral for hele museet. KODE benytter årlig rundt 6,5 mill. kroner til vektertjenester fra egne driftsmidler. Det er også ryddet til helikopterlandingsplass på Lysøen og montert sprinkleranlegg i Lysøens kafé. Gamletunet på Lysøen har i samarbeid med byantikvaren fått en omfattende restaurering og nytt tak.

Det ble i 2016 bevilget 15 millioner til ny passasjerbåt til Ole Bulls eventyrlige Lysøen.

De kulturhistoriske bygningene kan spores tilbake til omkring 1670 og er de eldste bygningene i KODE.

I 2015 og 2016 har KODE investert i sikrings-tiltak for 1,5 millioner kroner. Det er prioritert gjennomføring av sikkerhetsanalyser, utarbeiding og forbedring av instruksjer, beredskapsarbeid og øvelser.

Ny båt til Lysøen

Det ble i 2016 bevilget 15 millioner til ny passasjerbåt til Lysøen på statsbudsjettet for 2017. Det innovative båtprosjektet er spesialdesignet i samarbeid med DNV GL. Båten skal være et grønt foregangsprosjekt som tilrettelegger for økt besøk og videreutvikler Lysøen som konsertarena, i tillegg til å styrke samarbeidet mellom kultur og næring på Vestlandet. Båten skal etter planen stå klar til sommeren 2018.

FORSKNING

Forskningsprosjekter på kartet.

Førstekonservator Tove Haugsbø med Nikolai Astrup-tegninger som ble vist for publikum for første gang i 2016.

Det nyetablerte Nikolai Astrup forskningscenter for kunst og landskap er videreutviklet i 2016. Sparebankstiftelsen DNB innvilget i 2015 en førstesum på 10 millioner til senteret, som er en del av KODE. Gjennom ny forskning og formidling skal senteret gi et internasjonalt publikum og kommende generasjoner et nært forhold til Astrups kunst. Senteret skal drives som et nært samarbeid med blant annet Universitetet i Bergen og ha et internasjonalt *advisory board*, bestående av blant annet MaryAnne Stevens, tidligere direktør ved Royal Academy i London. I 2016 er det lansert ny nettside tilknyttet senteret, og jobbet med kartlegging av catalogue raisonné og senterets struktur.

Den engelskspråklige publikasjonen til forskningsutstillingen *Kunst i kamp* ble tatt opp av Ibidem/Columbia University Press, som nå lanserer boken internasjonalt. Prosjektet omfatter 10 forskere fra 8 ulike institusjoner. Det ble gitt ut en populærvitenskapelig publikasjon i samarbeid med UIB og Bymuseet i forbindelse med utstillin-

gen *Sølvskatten 1816*, og en katalog til utstillingen med Rolf Aamot. KODE var sentral i utformingen av katalogen «Nikolai Astrup 1880-1928: Norske landskap», som kom på norsk, engelsk og tysk i forbindelse med utstillingsturneen. Utover dette deltar direktør og fagstab i en rekke øvrige relevante seminarer, konferanser, debatter og faglige nettverk, som Senter for Griegforskning ved UiB, Nettverk for arbeid med likestilling- og mangfold i Kunstmuseene, og UIBs Forskergruppe for visuell kultur.

PUBLIKASJONER

Bøker og kataloger i 2016.

Gode ven.
Ungdomsbrev fra Nikolai Astrup
Første utgivelse i en serie av Astrups brev og notater, publisert av Nikolai Astrup forskningscenter for kunst og landskap ved KODE. I norsk og engelsk utgave.
Utgitt og produsert av KODE

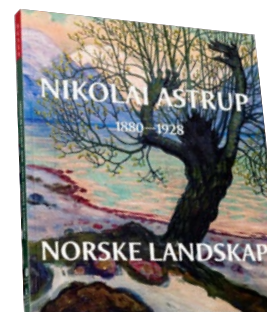
Silberglanz & Silbergier. Silver's Shine & Silver Greed. The Bergen Silver Treasure.
Utstillingskatalog.
Utgitt og produsert av Europäisches Hansemuseum i samarbeid med KODE.

Byrde og berikelse – Sølvskatten 1816-2016
Artikkelsamling i anledning Sølvskatten 1816 og Norges Banks jubileum.
Utgitt og produsert av Universitetsmuseet (UiB), KODE og Bymuseet i Bergen

Rolf Aamot: Maksimal informasjon per tidsenhet!
Utstillingskatalog
Utgitt og produsert av KODE

Nikolai Astrup 1880-1928: Norske landskap
Utstillingskatalog på norsk, engelsk og tysk i forbindelse med utstillingsturneen, med sentrale bidrag fra KODE.
Redaktører: Frances Carey, Ian A.C. Dejardin og MaryAnne Stevens.
Utgitt av Scala Arts & Heritage Publishers Ltd.

SAGT OM KODE

Kulturminister Lina Hofstad Helleland gjestet KODE og direktør Karin Hindsbo for å fortelle at det bevilges 26 millioner over statsbudsjettet til renoveringen av KODE 1.

«Vi får inntrykk av å følge et stykke norsk kulturhistorie, ikke bare en enkeltkunstner»
Morgenbladets Oda Bhar om Rolf Aamot-utstillingen

«These are magical landscapes in every sense. Do go see them»
Alastair Smart i The Telegraph om Nikolai Astrup-utstillingen i London

Tracy Duong og Nicholas O'Leary fra KODEs kunstklubb diskuterer AK Dolvens «Madonna with Man»-serie.

«Glimrende utforskning av de mulighetene som ligger i nettbasert overføring av klassisk musikk og konkurranser»
Maren Ørstavik, Ballade, om Edvard Grieg Internasjonale Pianokonkurranse

«Kultur er ikke 'kos', det er fremtiden»
Direktør Karin Hindsbo, Bergens Tidende
«En viktig institusjon for hele Norge»
Kulturminister Linda Hofstad Helleland til Bergens Tidende

KOMMUNIKASJON

Et synlig museum, midt i samfunnsdebatten.

Fiolinist Petter Sheppard Skaerved intervjues av NRK i forbindelse med at KODE høsten 2016 ervervet Ole Bulls fiolinbue fra 1840-årene.

Totalt fikk museet rundt 2200 oppslag i nasjonal presse i 2016. Det er en økning på 13% sammenlignet med fjoråret. I tillegg kommer omlag 200 internasjonale omtaler, blant annet i forbindelse med Astrup-turneen, Lübeck-utstillingen og Edvard Grieg Internasjonale Pianokonkurranse. I 2016 hadde KODE 290.457 besøk på museets nettsider, en økning på 28% sammenlignet med 2015. På sosiale medier (Facebook, Instagram, Twitter og Snapchat) fikk museet samlet sett 24% flere følgere. Det er jobbet strategisk med å spisse bruken av de ulike kanalene på sosiale medier for å nå museets mange ulike målgrupper så effektivt som mulig.

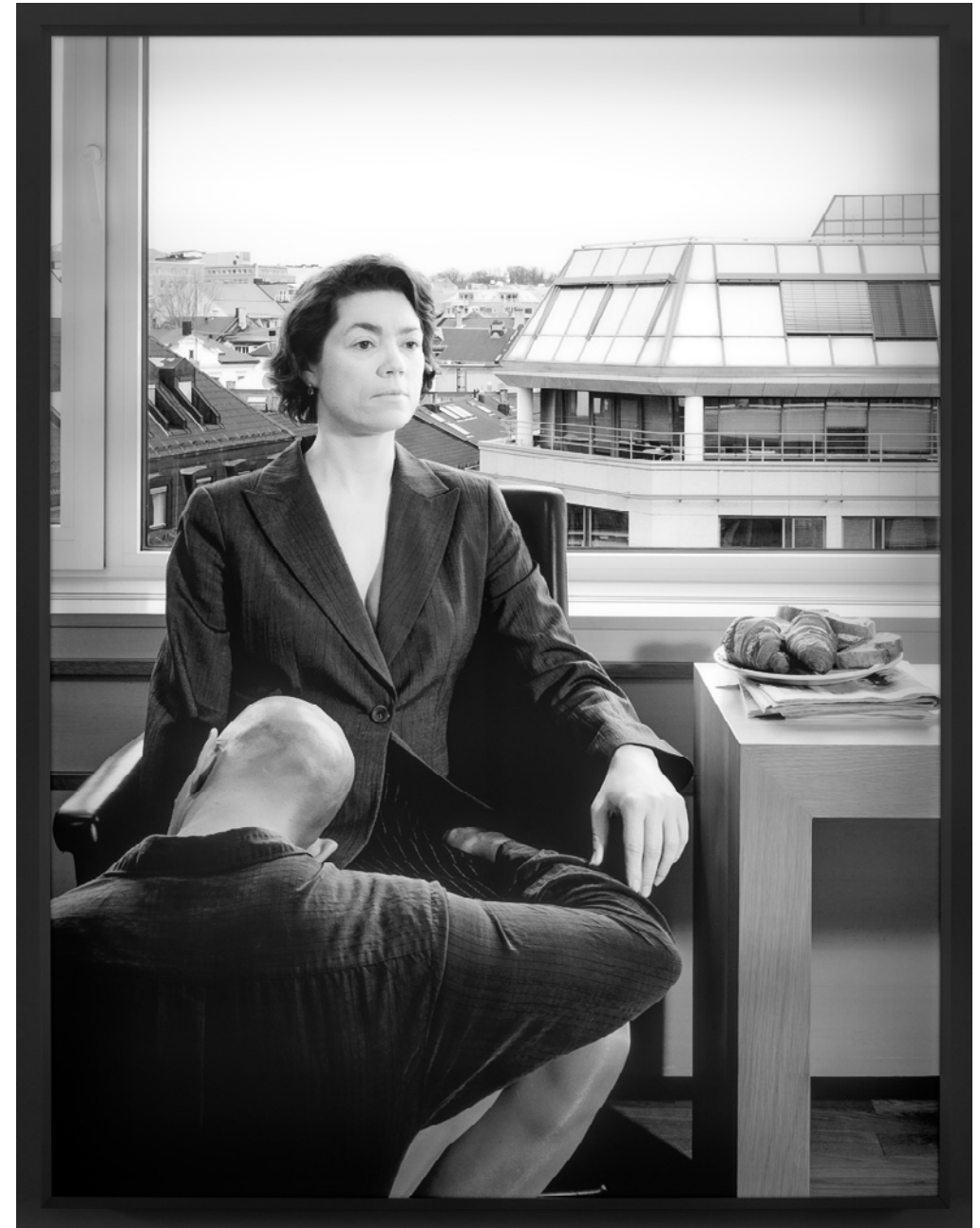
Museet og direktør Karin Hindsbo fortsatte arbeidet med å løfte kulturdebatten, museumsarbeidet og kunstsamtalen ut i offentligheten, gjennom faste spalter i Aftenposten, Bergens Tidende og Morgenbladet. Blant annet ble det startet en

debatt om museumsmagasiner i NRK, og formidlet artikkelserier om kunstens posisjon i den amerikanske valgkampen og de private samlernes betydning for norsk kulturliv.

Slik arbeider KODE hele tiden bevisst og strategisk med å sette agenda, åpne samtalen om kunst og musikk, og aktualisere museumsdriften.

Det ble i 2016 satt i gang en kommunikasjonsstrategi, som ferdigstilles i 2017.

KODE kjøpte i 2016 inn AK Dolvens serie Madonna with Man fra 2005, her «Madonna with Man And Bread».

ØKONOMI

ÅRSREGNSKAP 2016

KODE, KUNSTMUSEENE I BERGEN

Organisasjonsnummer: 990 269 343

RESULTATREGNSKAP

DRIFTSINNEKTER OG DRIFTSKOSTNADER	Note	2016	2015
Billettinntekter, salgssinntekter m.m		17 640 853	15 260 615
Offentlige tilskudd	3	81 115 918	75 648 918
Leieinntekter		1 386 907	1 820 147
Annen driftsinntekt		7 597 789	7 437 162
Sum driftsinntekter		107 741 467	100 166 843
Varekostnad		2 145 579	1 742 473
Lønnskostnad	2, 6	44 251 214	42 470 208
Endring pensjonsforpliktelse	6	324 344	2 674 775
Ordinære avskrivninger	5	513 427	505 662
Husleie		23 795 576	22 054 562
Annen driftskostnad	2	34 901 881	34 404 143
Sum driftskostnader		105 932 021	103 851 823
Driftsresultat		1 809 446	-3 684 980
FINANSINNEKTER OG FINANSKOSTNADER			
Annen renteinntekt		238 435	382 120
Annen finanskostnad		56 717	72 930
Resultat av finansposter		181 718	309 190
Ordinært resultat før skattekostnad		1 991 164	-3 375 790
Skattekostnad	8	-58 839	124 024
Årsresultat	9	2 050 003	-3 499 814
OVERFØRINGER			
Avsatt til annen egenkapital		2 050 003	-3 499 814
Sum overføringer		2 050 003	-3 499 814

BALANSE

EIENDELER	Note	2016	2015
ANLEGGSMIDLER			
IMMATERIELLE EIENDELER			
Utsatt skattefordel	8	58 839	0
Sum immaterielle eiendeler		58 839	0
VARIGE DRIFTSMIDLER			
Sikringstiltak lokaler	5	4 701 661	0
Ombygging lokaler	5	18 348 602	999 269
Maskiner, inventar og utstyr	5	209 444	294 614
Sum varige driftsmidler		23 259 707	1 293 882
FINANSIELLE ANLEGGSMIDLER			
Egenkapitalinnskudd KLP	6	391 543	330 236
Andre langsiktige fordringer		11 423	11 412
Sum finansielle anleggsmidler		402 966	341 648
Sum anleggsmidler		23 721 512	1 635 530
OMLØPSMIDLER			
Varebeholdning		2 431 829	1 916 971
FORDRINGER			
Kundefordringer		1 108 453	1 005 933
Andre kortsiktige fordringer		10 620 003	3 426 247
Sum fordringer		11 728 456	4 432 180
Bankinnskudd, kontanter o.l.	4	49 916 543	21 157 005
Sum omløpsmidler		64 076 828	27 506 156
Sum eiendeler		87 798 340	29 141 686
EGENKAPITAL OG GJELD			
INNSKUTT EGENKAPITAL			
Grunnkapital		200 000	200 000
Sum innskutt egenkapital		200 000	200 000
OPPTJENT EGENKAPITAL			
Annen fri egenkapital		-9 552 309	-11 602 312
Sum opptjent egenkapital		-9 552 309	-11 602 312
Sum egenkapital	9	-9 352 309	-11 402 312

GJELD

Avsetning for forpliktelser			
Pensjonsforpliktelser	6	15 755 924	15 431 580
Sum avsetning for forpliktelser		15 755 924	15 431 580

TILSKUDD SPESIELLE FORMÅL

Mottatte bundne tilskudd	7	9 055 881	14 849 485
Tilskudd aktiverte ombygning/sikringstiltaksprosjekt	5	27 322 000	0
Sum tilskudd spesielle formål		36 377 881	14 849 485

KORTSIKTIG GJELD

Leverandørgjeld		36 362 637	2 151 606
Betalbar skatt	8	0	92 808
Skyldig skattetrekk og offentlige avgifter		3 337 342	2 617 983
Skyldige feriepenge og lønn		3 818 765	3 504 848
Annen kortsiktig gjeld		1 498 101	1 895 688
Sum kortsiktig gjeld		45 016 845	1 895 688

Sum gjeld **97 150 650** **40 543 998**

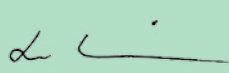
Sum egenkapital og gjeld **87 798 340** **29 141 686**

Bergen, 20.02.2017

Styret i KODE Kunstmuseene i Bergen

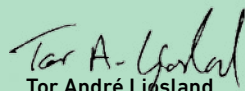
Henning Warloe
Styreleder

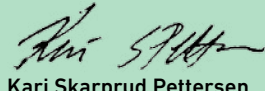
Lena Seim Grønningsæter
Styremedlem

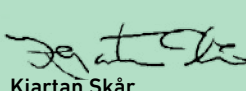
Åsta Otteren Ellingsen
Styremedlem

Tor André Ljosland
Styremedlem

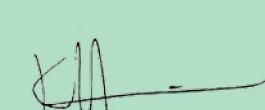
Kari Skarprud Pettersen
Styremedlem

Kjartan Skår
Styremedlem

Margareth Hagen
Styremedlem

Karin Hingsbo
Direktør

KONTANTSTRØMOPPSTILLING

KONTANTSTRØM FRA OPERASJONELLE AKTIVITETER	2015	2016
Ordinært resultat før skattekostnad	-3 375 790	2 050 003
Avskrivninger	505 662	513 427
Periodens betalte skatter	-251 215	-92 808
Endring i varelager	135 137	-514 858
Endring i kundefordringer	44 835	169 738
Endring i leverandørgjeld	-446 027	34 159 713
Endring andre tidsavgrensingsposter	2 674 775	-5 145 803
Netto kontaktstrøm fra operasjonelle aktiviteter	-712 623	31 139 412

KONTANTSTRØMER FRA INVESTERINGSAKTIVITETER

Utbetalinger ved kjøp av varige driftsmidler	-109 100	-22 479 252
Endring på kortsiktig og langsiktige fordringer	-1 373 371	-600 000
Sum tilskudd spesielle formål	-1 482 471	-23 079 252

KONTANTSTRØMER FRA FINANSIERINGSAKTIVITETER

Netto endring bundne tilskudd	-2 228 361	21 258 395
Netto innbetalinger/utbetalinger kortsiktig gjeld	821 914	-829 017
Netto kontaktstrøm fra finansieringsaktiviteter	-1 406 447	20 699 378

Netto endring i kontanter og -ekvivalenter	-3 601 540	28 759 538
Beholdning av kontanter og -ekvivalenter 01.01	24 758 546	21 157 005
Beholdning av kontanter og -ekvivalenter 13.12	21 157 005	49 916 543

Stiftelsen har trekkrettigheter på kr 1 000 000,-. Stiftelsen har ikke benyttet trekkrettigheten pr 31.12.16

Av selskapets likvider er kr 1 612 036,- bundne midler

NOTER

Note 1 Regnskapsprinsipper

Årsregnskapet er satt opp i samsvar med regnskapsloven. Det er utarbeidet etter norske regnskapsstandarder.

Driftsinntekter og kostnader

Billettinntekter, salgsinntekter m.m, leieinntekter og andre driftsinntekter inntektsføres etter opptjeningsprinsippet som normalt vil være leveringstidspunktet for varer og tjenester. Driftstilskudd inntektsføres i det året tilskuddet er gitt for. Øremerkede tilskudd og gaver inntektsføres i takt med fremdrift på prosjektene.

Kostnader medtas etter sammenstillingsprinsippet, dvs. at kostnader medtas i samme periode som tilhørende inntekter inntektsføres.

Hovedregel for vurdering og klassifisering av eiendeler og gjeld

Eiendeler bestemt til varig eie eller bruk er klassifisert som anleggsmidler. Andre eiendeler er klassifisert som omløpsmidler. Fordringer som skal tilbakebetales innen et år er uansett klassifisert som omløpsmidler. Ved klassifisering av kortsiktig og langsiktig gjeld er analoge kriterier lagt til grunn.

Anleggsmidler vurderes til anskaffelseskost, men nedskrives til virkelig verdi når verdifallet forventes ikke å være forbigående. Anleggsmidler med begrenset økonomisk levetid avskrives planmessig. Langsiktig gjeld balanseføres til nominelt mottatt beløp på etableringstidspunktet.

Omløpsmidler vurderes til laveste av anskaffelseskost og virkelig verdi. Kortsiktig gjeld balanseføres til nominelt mottatt beløp på etableringstidspunktet.

Varige driftsmidler

Varige driftsmidler avskrives over forventet økonomisk levetid. Avskrivningene er som hovedregel fordelt lineært over antatt økonomisk levetid.

Varer

Varer er vurdert til det laveste av gjennomsnittlig anskaffelseskost og netto salgsverdi.

Fordringer

Kundefordringer og andre fordringer oppføres til pålydende etter fradrag for avsetning til forventet tap. Avsetning til tap gjøres på grunnlag av en individuell vurdering av de enkelte fordringene. I tillegg gjøres det for øvrige kundefordringer en uspesifisert avsetning for å dekke antatt tap.

Pensjoner - Ytelsesordning

Pensjonsforpliktelser finansiert over driften (ytelsesbaserte pensjonsordninger) vurderes til nåverdien av de fremtidige pensjonsytelser som regnskapsmessig anses opptjent på balansedagen. Pensjonsmidler vurderes til virkelig verdi. Pensjonsordninger finansiert via sikrede ordninger er ikke balanseført. Pensjonspremier anses i disse tilfeller som pensjonskostnad og klassifiseres sammen med lønnskostnader.

Pensjonskostnader og pensjonsforpliktelser beregnes etter lineær opptjening, basert på forutsetninger om diskonteringsrente, fremtidig regulering av lønn, pensjoner og ytelser fra folketrygden, fremtidig avkastning på pensjonsmidler samt aktuariemessige forutsetninger om dødelighet, frivillig avgang, osv. Ved estimatavvik anvendes en korridorløsning. Estimatavvik som overstiger 10% av det høyeste av forpliktelse og verdier amortiseres over gjennomsnittlig opptjeningstid. Pensjonsmidler er vurdert til virkelig verdi og fratrukket i netto pensjonsforpliktelser i balansen.

Skatt

Deler av stiftelsens leieinntekter er skattepliktige. Skattekostnaden i resultatregnskapet omfatter både periodens betalbare skatt og endring i utsatt skatt/skattefordel.

Kontantstrømpoppstilling

Kontantstrømpoppstilling er utarbeidet etter den indirekte metode. Kontanter og kontantekvivalenter omfatter kontanter, bankinnskudd og andre kortsiktige likvide plasseringer.

Note 2 Lønnskostnader, antall ansatte, godtgjørelser, lån til ansatte m.m.

Lønnskostnader	2016	2015
Lønninger	34 343 813	33 177 377
Arbeidsgiveravgift	5 475 697	5 202 205
Pensjonskostnader	3 995 778	3 745 883
Andre ytelser	435 925	344 743
Sum	44 251 214	42 470 208

Gjennomsnittlig antall årsverk: 61

Ytelser til ledende personer	Direktør	Styre
Lønn og honorarer	1 206 654	250 538
Pensjonsutgifter	24 133	
Annen godtgjørelse	7 380	

Pensjonsforpliktelser

Selskapet er pliktig til å ha tjenstepensjonsordning etter lov om obligatorisk tjenstepensjon.

Selskapets pensjonsordninger tilfredsstiller kravene i denne lov.

Revisor

Kostnadsført revisjonshonorar for 2016 utgjør kr 86 300.

I tillegg kommer honorar for andre tjenester med kr 53 000.

Note 3 Offentlige tilskudd

	2016	2015
Tilskudd fra staten	24 911 000	19 966 000
Tilskudd fra Hordaland fylkeskommune	3 555 000	3 555 000
Tilskudd fra Bergen kommune	52 649 918	52 127 918
Sum	81 115 918	75 648 918

Note 4 Bankinnskudd

Innestående midler på skattetrekkskonto (bundne midler) er på kr. 1 612 036.

Note 5 Spesifikasjon av anleggsmidler

	Maskiner, inventar og utstyr	Sikringstiltak lokaler	Ombygging lokaler	Sum
Anskaffelsesverdi 01.01	2 927 458	0	8 195 909	11 123 367
Tilgang i året	0	4 701 661	17 777 591	22 479 252
Avgang	0	0	0	0
Anskaffelsesverdi 31.12	2 927 458	4 701 661	25 973 500	33 602 619
Mottatt investeringstilskudd	986 152		4 725 000	5 711 152
Akk. avskrivninger	1 731 862	0	2 899 898	4 631 760
Bokført verdi 31.12	209 444	4 701 661	18 348 602	23 259 707
<hr/>				
Årets ordinære avskrivning	84 740	0	428 687	513 427
Løpetid avskrivninger	5-10 år			

Sikringstiltak lokaler består av flere prosjekter for sikring av lokaler med utstilling. Prosjektet var ferdigstilt til årsslutt 2016. Mottatte prosjektmidler øremerket disse prosjektene beløper seg til kr 3 677 000, der inntektsføring vil skje i takt med avskrivning fra 2017.

Ombygging lokaler består av prosjekt ombygging Rasmus Meyers og Kode1. Prosjekt Rasmus Meyer er ferdigstilt tidligere år, og avskrivning er satt igang. Prosjektet ombygging

Kode1 skal være ferdig i 2017. Mottatte prosjektmidler øremerket dette prosjektet beløper seg til kr 23 645 000, der inntektsføring vil skje i takt med avskrivning fra ferdigstillelse i 2017.

Note 6 Pensjonsforpliktelse

Kunstmuseene i Bergen har pensjonsavtaler gjennom Kommunal Landspensjonskasse og Bergen

kommunale pensjonskasse, samt Avtalefestet pensjon. Pr. 31.12.16 var 77 ansatte med i ordningene.

Balansført pensjonsforpliktelse fremkommer på følgende måte:	2015	2016
Brutto påløpt pensjonsforpliktelse	60 689 052	58 798 233
Pensjonsmidler	43 839 663	46 785 750
Netto forpliktelse før arb. avgift	16 849 389	12 012 483
Arbeidsgiveravgift	2 375 764	1 693 734
Netto forpliktelse inkl. aga	19 225 153	13 706 217
Ikke resultatført aktuarielt gevinst(tap) eks. aga	-3 324 778	1 796 570
Ikke resultatført aktuarielt gevinst(tap) aga	-468 795	253 137
Balansført netto forpliktelse	15 431 580	15 755 924

Herav balansført arbeidsgiveravgift	2015	2016
Herav balansført arbeidsgiveravgift	1 906 969	1 947 051
<hr/>		
Økonomiske forutsetninger	2015	2016
Diskonteringsrente	2,50%	2,60%
Lønnsvekst	2,50%	2,50%
G-regulering	2,25%	2,25%
Pensjonsregulering	1,48%	1,48%
Forventet avkastning	3,30%	3,30%
Agasats	14,10%	14,10%
Amortiseringstid	15	15
Korridorstørrelse	10,00%	10,00%

Note 7 Tilskudd til spesielle formål

Posten "Tilskudd spesielle formål" inneholder tilskudd motatt i 2016 eller tidligere, hvor prosjektet ikke er gjennomført eller hvor tilskuddet skal overføres andre kostnadsbærere.

	2015	2016
"Universell utforming"	89 420	0
"Villa" Lysøen	49 467	0
Lysøen "Buen"	250 000	0
"BGFF"	250 000	250 000
"WC Siljustøl"	150 000	150 000
"Bryllup og fest" sølvsamlingen	118 118	118 118
"Edvard Grieg piano Competition"	60 706	0
"Kampen om kvaliteten" Ny fast utstilling i KODE 1	448 605	0
"Breivik og kongedørene" nye dører KODE 1	200 000	0
Sikringsmidler fra kulturrådet	181 977	181 977
Zhongkun group	9 440 983	0
Bokprosjekt fra fylket	25 000	25 000
"Digitalisering Siljustøl"	100 000	100 000
"Inngangsparti KODE 4"	171 500	171 500
Støtte til internasjonal markedsføring. Edv Grieg piano Konkurransen	100 000	0
Børs legat kunst	310 001	310 001
Grans legat formidling	298 215	298 215
Ny perm.utst. Kode 1	240 500	0
Gaveforsterkningsordning Kinamidler	1 921 990	0
Den Vestlandske Kunstindustriforening	200 000	200 000
KUD - ROS Analyse	243 000	0
Astrup Senteret		1 497 949
Stiftelsen Jepsen - Pianokonkurranse		597 959
Kulturpotten		30 000
Os Kommune		500 000
KUD - Sikringsmidler (Alarmsentral SIL, K2 og K3)		114 000
KUD - Sikringsmidler (Skallsikring Kinautstilling)		690 000
Virke OU-fond tj.yt. Stipend 2016		31 000
Advanzia Bank - Sølvskatten til Lubeck		612 906
Bergen Kommune		30 000
Gaveforsterkningsmidler		2 747 256
KUD: Restaurering av Harriet Backer verk "På Blekeplassen"		50 000
Fra Bergen Kommune - tilskudd til Stenersen		200 000
Hordaland Fylkeskommune		150 000
Sum	14 849 485	9 055 881

Note 8 Skatt

Stiftelsen er skattepliktig for deler av leieinntektene.

	2016	2015
For lite avsatt skatt	0	31 216
Beregnet skatt	0	92 808
Endring utsatt skatt/skattefordel	- 58 839	124 024
Skattekostnad i resultatregnskapet	- 58 839	124 024

	2016	2015
Balansført utsatt skattefordel	58 839	0

Utsatt skattefordel er oppstått grunnet underskudd fra den skattepliktige delen av virksomheten knyttet til leieinntekter.

Note 9 Egenkapital

	Grunnkapital	Annen negativ egenkapital	Sum egenkapital
Pr. 01.01.2016	200 000	-11 602 312	-11 402 312
Årets resultat		2 050 003	2 050 003
Pr 31.12.2016	200 000	-9 552 309	-9 352 309

KODE   / kodebergen
KODEBERGEN.NO